

Колективна покупка на дървесни пелети от домакинствата – защо и как?

Март 2023 г.

Автори

Ангел Николаев, Черноморски изследователски енергиен център (ЧИЕЦ)

Лазар Николаев, Черноморски изследователски енергиен център (ЧИЕЦ)

Име на документ	Колективна покупка на дървесни пелети от домакинствата – защо и как?
Работен пакет	6
Вид на документа	Доклад
Дата	10.03.2023 г.
Статус	Окончателна версия

Ограничаване на отговорността

Проектът REPLACE се финансира от програмата за научни изследвания и иновации Хоризонт 2020 на Европейския съюз по силата на договор № 847087.

Цялата отговорност за съдържанието на този документ принадлежи на авторите му. Той не отразява мнението на Европейския съюз. Европейската комисия и ИАМСП не носят отговорност за каквото и да е използване на съдържащата се в документа информация.

Възпроизвеждането и преводът с нетърговска цел са разрешени при условие, че е посочен източникът.

1 | Резюме

В настоящия документ е представена информация, разработена на база на опита по проект REPLACE (<https://replace-project.eu>), във връзка с инициатива за колективна покупка на дървесни пелети от крайни битови потребители в общини от Родопския регион. Целта на изложеното по-долу е да бъде от помощ при следващи подобни инициативи и дейности.

2 | Концепция на инициативата

Група от крайни потребители (домакинства) да реализират колективна покупка на пелети, осигуряваща им по-добри условия - с помощта на партньора по проект REPLACE, Черноморски изследователски енергиен център (ЧИЕЦ). Това бе предвидено да бъде пилотна инициатива, служеща за проиграване на стъпките, идентифициране на бариерите и популяризиране на ползите.

3 | Споделяни мнения и опит от потенциални участници

✓ Средна годишна консумация на пелети за 1 домакинство	3÷4 тона
✓ Критерий за избор на доставчика на пелети	Опит от предишни сезони (на принципа „проба-грешка“) или препоръка от познати.
✓ Сертификация на производителя по стандарт ENplus?	Не са се интересували и/или не е била критерий при избора.
✓ Наличие на технически проблеми заради лошо качество?	Да – всички са имали разнороден негативен опит с некачествени пелети

✓ Потенциална мотивация за участие в инициативата за колективна покупка?	- По-ниска цена - Гаранция за качество.

Кой ще се наеме с организацията?

Как ще бъде възнаграден отговорникът?

✓ Очаквани потенциални проблеми и отворени въпроси за реализиране на инициативата?	Къде ще се доставят пелетите и как ще се синхронизират доставките до всеки участник?

Кой и как ще гарантира качеството и как ще се проверява то?

4 | Ползи за потребителите

Колективната инициатива се очаква да облагодетелства участващите домакинства по следните направления:

- ✓ Отстъпка от цената в резултат на многократно по-големи поръчани количества.
- ✓ По-евтина доставка, благодарение на споделения транспорт от склада на производителя.
- ✓ По-лесен контрол на качеството и администриране (занимава се само 1 лице, а не всеки поотделно).
- ✓ По-високо качество (калоричност, влага, пепелно съдържание) на пелетите, водещо до:
 - повече топлина, произвеждана от 1 кг. пелети (напр. \pm 10%)
 - по-малко количество пепел за единица маса изгорени пелети
 - безпроблемно подаване/запалване/горене на пелетите
 - по-малко прекъсвания на отоплението
 - занижена необходимост от ремонти (сервизна фирма)

Използване на гориво (пелети), отговарящо на стандартите¹ и с постоянно качество.

¹ В частност тук се набляга на стандарт ENplus® (<https://www.enplus-pellets.eu/en-in/certifications-en-in/producer-en-in.html>), съгласно който сертифицираните производители подлежат на: начална инспекция, периодични инспекции, изненадващи проверки, проверка от независим орган на сигналите от потребители, допълнителни изисквания към цялата верига на доставки; същевременно във всеки един момент/етап пелетите трябва да изпълняват редица техническите изисквания, определени в ISO стандарт (и допълнителни такива).

5 | Стъпки за осъществяване на инициативата

1. Съставя се списък с домакинствата, желаещи да участват в инициативата. Подготовката му може да се инициира от общинската администрация
2. Избира се отговорник (или отговорници), които да действат от името на участващите потребители
3. Оформя се типовото запитване (за оферта) до потенциалните доставчици на пелети, съдържащо очакваните количества, изискванията за доставката, качеството и др.
4. Определят се доставчиците, до които ще бъде изпратено запитването - на база на предварително проучване (отзиви, покриване на стандарти/изисквания и др.)
5. Запитването се изпраща и се събират и анализират офертите
6. Подготвят се специфични клаузи за договора с потенциалния доставчик (напр. за качество, гаранции, срокове и начини на доставка и т.н.)
7. Преговаря се със избрания доставчик (или избраните двама доставчици) и се подписва договор
8. Реализират се дейностите според договора (общи/индивидуални доставки; евентуални проверки на качеството в лаборатории и т.н.)

6 | Изводи относно предпоставките за успешна инициатива

Ангажиране с инициативата от страна на местната власт

Част от присъствалите на дискусиата местни потребители на пелети изказаха очакване за съдействие от страна на общинската администрация, с оглед на:

- Изпълнение на част от организационните функции в процесите на реализация на инициативата, за които никой от тях няма време и мотивация;
- Предоставяне на публични ресурси за нуждата на инициативата (напр. площадка/склад за общата доставка)
- Повишаване на доверието към инициативата

Въпреки, че много от общините в региона предоставят подобно съдействие по отношение на осигуряването на дърва за огрев на жителите си, е възможно общинската администрация да реагира отрицателно на такова искане, поради опасения от обвинения в конфликт на интереси, лобиране в частна полза и др.

Наличие на доверие и култура на сдружаване и колективни действия

Колективната дейност и постигането на консенсус по параметрите на инициативата между отделните крайни потребители има значително по-високи шансове за успех в общности, където съществува доверие между хората, както и между тях и местната власт.

Наличие на подходящ „Отговорник“

Дейностите по договарянето, организацията и реализация на колективната покупка изискват определено ниво на познания, както и активност от страна на избрания от общността техен представител (или Отговорник). Затова е добре той, освен да има доверието на съгражданите си, да разполага с опит в доставянето и използването на пелети, както и да може да се справи с дейностите по преговори, изготвяне на договори и др. По този начин ще може да осигури по-добри условия за участниците в инициативата (по отношение както на цена, така и на качество на пелетите).

Количества, осигуряващи потенциал за по-ниска цена при колективна покупка

Направеното по проекта проучване² показва, че потенциалът за намаляване на крайната цена на пелетите (доставени при крайните клиенти) е ограничен – от порядъка на 5-6%. Това се оказва не особено привлекателно за крайните потребители на фона на допълнителното усилие и несигурност, свързани с предлаганата инициатива за колективна поръчка.

В допълнение, в много от случаите въпросната икономия трябва да покрие и някакво възнаграждение за този представител на потребителите („отговорника“), който ще се занимава с организацията на инициативата и част от дейностите по нея.

Затова се счита, че инициативата ще има по-голяма привлекателност при голям брой участници (гарантиращи количество на поръчката > 150 тона), които могат да осигурят по-големи отстъпки от стандартните цени на дребно.

Механизъм за гарантиране на качеството на пелетите от колективната поръчка

Голяма част от крайните клиенти, с които бе проведена дискусия, са имали съществени технически и експлоатационни проблеми, породени от лошото качество на пелетите, доставяни им предишни години (ниска калоричност, много пепел, гаснене на котела, задръстване на шнека/горелката и др.). С времето, въз основа на „опит-грешка“ или препоръка от познати, те са попаднали на доставчик, чиито пелети са с добро качество, което не им създава проблеми.

Поради гореизложеното, те са склонни да платят по-висока цена за пелетите и гледат на евентуалната смяна на доставчика/качеството като на риск за своя комфорт на ползване.

Затова, за успех на колективната инициатива, е важно да бъде предложен и реализиран механизъм за гарантиране на качеството на пелетите, който да елиминира рисковете за (и страховете от) получаване на пелети с ниско качество. Такива могат да се търсят например с комбинация от подходящи договорни клаузи, свързани с резултатите от лабораторно тестване на представителни проби от доставяните пелети.

² В този период (лятото на 2022 г.) са налице редица обстоятелства, свързани с пазара на пелети в България, водещи до слаба позиция на купувачите на пелети, включително дефицит на дървесина, ценови контекст на алтернативните горива и др.